

MÚZEUMBARÁTOK KÖRE
Koło Przyjaciół Muzeum w
Isaszeg

Dr Sándor Dürr

PAMIĄTKI POLSKIE W ISASZEG
WĘGERSKIEJ WIOSNY LUDÓW

Lektor: Éva Dürr

Dnia 6-ego kwietnia 1849 roku Legion polski bohatersko walczył w bitwie pod Isaszeg. Następnego dnia, kiedy wojsko węgierskie maszerowało przed Kossuthem, Kossuth zdjął swój kapelusz i z odkrytą głową czekał aż do przemarszu polskich żołnierzy.

Historia Legionu Polskiego jest częścią historii lokalnej Isaszeg. Twórcami kultu Legionu Polskiego byli Zoltán Szatmáry i Paweł Domszky.

W okresie od 24-ego września do 1-ego października 1972-ego roku zorganizowaliśmy w Isaszeg "Dni Historii Polsko-Węgierskiej." W związku z tym chciałbym zacytować fragment listu ówczesnego ambasadora, Pana Tadeusza Hanuszka:

"Do Koła Przyjaciół Muzeum w Isaszeg:

Uprzejmie informuję Państwa, że tablice pamiątkowe które umieścimy na ścianach Urzędu Gminnego oraz kościoła reformowanego są wykonywane w Polsce i w pierwszej połowie września bieżącego roku zostaną przywiezione do Isaszeg.

Podpis: Tadeusz Hanuszek, ambasador Rzeczypospolitej Polskiej. Data: Budapeszt, 28-ego lipca 1972-ego roku."

Obydwie tablice były подарowane przez Rząd Polski. W sprawie tablic pamiątkowych naszym sprzymierzeńcem był ówczesny prezes Urzędu Rady Ministrów, minister Janusz Wieczorek. Pośredniczył w przywiezieniu tablic do Isaszeg Pan Paweł Domszky.

Tablica na budynku Urzędu Gminnego poświęcona została 24-ego września 1972-ego roku przed południem. Na niej umieszczono cytat z utworu Sándora Petőfiego pod tytułem: "Armia Siedmiogrodzka":

"Dwa się narody nasze
zespoliły,

Polski z węgierskim.

Wolność naszym krajom!

Nie znaleźć nigdzie

potężniejszej siły

Od dwu narodów, co jeden

cel mają."

(Tłumaczył: Jerzy Ficowski)

Napis na tablicy:

"Ku pamięci bohaterskiego Legionu polskiego dowodzonego przez Józefa Wysockiego walczącego ramię w ramię z węgierskimi honwedami w zwycięskiej bitwie pod Isaszeg 6-ego kwietnia 1849-ego roku.
Mieszkańcy Isaszeg 24-ego września 1972-ego roku."

Druga tablica znajduje się na ścianie kościoła reformowanego, pamiątkowego kościoła "węgierskich dążeń wolnościowych".

Napis na tablicy:

"W okresie walki o wolność narodu węgierskiego 6-ego kwietnia 1849-ego roku pod dowództwem Józefa Wysockiego Legion Polski bronił placówki węgierskiej artylerii przeciwko przewadze nieprzyjaciół aż do zwycięskiego ukończenia walki. Ku pamięci polskich bohaterów poległych w bitwie pod Isaszeg."

W lesie pod Isaszeg niedaleko grobów honwedów znajduje się grób "**Nieznanego polskiego kapitana**".

Miejcowy kowal, György Turai, jeszcze w 1900 roku z ówczesnych szabli wykuł krzyż ustawiony później na tym grobie.

Z okazji "Dni Historii Polsko-Węgierskiej" postawiliśmy obelisk. Pomógł nam w tym proboszcz Attila György oraz parafia rzymsko-katolicka .

Napis na obelisku:

"Tu leży nieznany polski kapitan, poległy w walkach Wiosny Ludów"

Do polskich pamiątek Isaszeg zaliczamy również **popiersie Wysockiego** znajdujące się w ogrodzie Muzeum Narodowego. Popiersie zostało postawione z inicjatywy Koła Przyjaciół Muzeum Isaszeg oraz Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema.

W sprawie pomnika pomocy udzieliły Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej, ambasador Stefan Jędrychowski i prezes Urzędu Rady Ministrów, minister Janusz Wieczorek, oraz Rada Stołeczna Budapesztu, wiceprezydent Lajos Farkasinszky.

Twórcą popiersia jest rzeźbiarka z Warszawy, Hanna Danilewicz.

Pomnik polskiego generała został odsłonięty o godzinie dwunastej 26-ego listopada 1976-ego roku.

Napis na pomniku:

"Ku pamięci JÓZEFA WYSOCKIEGO (1809-1874) generała Wojsk Polskich który w latach 1848/49 jako dowódca Legionu polskiego walczył o wolność Węgier."

Po drugiej stronie cokołu zostały wymienione miejsca bitew, między innymi Isaszeg.

Pomnik generała postawiono w tym miejscu skąd po złożeniu przysięgi sześciuset żołnierzy ochotników polskich z hasłem "**Za Wolność Naszą i Waszą**" na ustach ruszyło do boju 26 listopada 1848-ego roku.

Przed uroczystością odsłonięcia pomnika Stowarzyszenie Bema i Zespół Polonistyczny zorganizowały sesję naukową. Sesji przewodniczył laureat nagrody Kossutha, historyk profesor Endre Kovács.

Co rok składamy kwiaty przy pomniku generała Józefa Wysockiego i Legionu polskiego oraz na grobie Nieznanego polskiego kapitana, w Isaszeg.

W tych wydarzeniach zawsze uczestniczą delegacje Ambasady Polskiej, Instytutu Kultury Polskiej, Biura Radcy Handlowego, Samorządu Mniejszości Polskiej, Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema.

János Szikszai, protestancki pastor, który sam był polskiego pochodzenia, badał i pielęgnował polskie pamiątki. Był również "duchowym strażnikiem" polskich pamiątek kościoła reformowanego w Isaszeg.

Grzegorz Łubczyk znakomity były ambasador Polski, słusznie pisał o Isaszeg:

"O tym, jak głęboko w przeszłość sięgają wspólne korzenie narodów polskiego i węgierskiego, przekonałem się w Isaszeg, miejscowości oddalonej o kilkanaście kilometrów na wschód od Budapesztu."

(cytat z książki pod tytułem: Wielogłos Węgierski)

Gdy w sierpniu 1849-ego roku Legion polski opuścił ziemie węgierskie generał Wysocki wydał odezwę do narodu węgierskiego w Orszowie tej treści:

"Dowódca Legii polskiej, do narodu węgierskiego!

Do węgierskiego narodu przemawiamy, nie do rządu jego, z którym nas dotąd wiązał stosunek przyjętej w obronie niepodległości Węgier służby. Nie do rządu, bo rząd przez zgromadzenie narodowe prawnie ustanowiony już nie istnieje!

Walczyliśmy z wami, wiecie o tym dobrze, nie jako najemnicy, nie dla osobistych widoków, ale w nadziei, że wasze powodzenie i wzięty przez nas w nim udział stanie się podstawą do walki dalszej, która jest nieustającym celem życia naszego: do walki o niepodległość Polski, bez której niepodległość Węgier ani się utrzymać, ani do skutku nie da się doprowadzić.

To wspomnienie o naszym przybyciu do waszej zagrożonej ziemi zachowajcie w szlachetnych sercach waszych!"

Mieszkańcy Isaszeg godnie zachowują i pielęgnują wspomnienie przybycia i pobytu Legionu Polskiego.

Isaszeg, 6 kwietnia 2007 roku
